

Samen vogels tellen in de Haarlemmerhout

BMP telling 2022

Dit voorjaar is de broedvogelinventarisatie in de Haarlemmerhout georganiseerd als gezamenlijke activiteit van de veldwerkcommissie. Met een wisselende groep enthousiaste tellers zijn in totaal elf bezoeken afgelegd. Nu het broedseizoen weer ten einde is, zetten we de resultaten op een rijtje.

■ Martijn Los

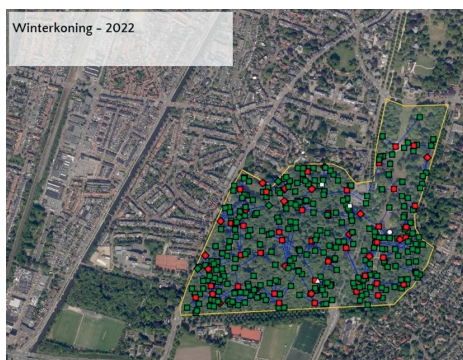
De broedvogels in de Haarlemmerhout zijn sinds 1990 vijf keer geïnventariseerd. In Fitis 56(4) is een overzicht van de eerste vier tellingen (1990, 2000, 2010 en 2020) en aanwezige broedvogels gepresenteerd. In dat artikel zijn meer details over het telgebied en de werkwijze beschreven. In 2021 is opnieuw een telling uitgevoerd door Marcel Slaterus. De resultaten daarvan zijn opgenomen in tabel 1. Om hier een passend vervolg aan te geven is ook in 2022 een BMP telling georganiseerd.

In dit artikel richten we ons op de resultaten van 2022. Onder leiding van de veldwerkcommissie (Christophe en Marcel) is de telling dit jaar aangevlogen als een groepsactiviteit. Naast de twee begeleiders hebben zo'n 16 vogelwerkgroepleden meegedaan aan de twaalf tellingen: Anne (4), Daisy (1), Folkert (1), Frank (1), Hanneke (2), Hennie (2), Herman (3), Ineke (5), Karin (5), Kees (5), Martijn (3), Petra (6), Roald (1), Ruud (3), Wilfred (2) en Wim (1).

Samen tellen

Voor we in de lijstjes van 2022 duiken, is het wel zo leuk wat mee te nemen van de ervaringen van de deelnemers. Het enthousiasme over de gezamenlijke werkwijze was erg groot. Het is voor vogelaars met verschillende ervaring leuk om zo samen aan de slag te kunnen.

Voor de één is het een manier om vogelgeluiden beter te leren kennen, een ander wil juist ervaring opdoen met de telmethoden. Het actief tellen was voor velen een heel nieuwe manier van vogels kijken. De soorten die je misschien normaal gesproken over het hoofd ziet, omdat je ze zo langzamerhand wel kent, mogen in een BMP telling natuurlijk niet aan de aandacht ontsnappen. Zo was het voor velen een eyeopener dat er wel 52 Winterkoninkjes blijken te zingen in de Hout (afbeelding 1). Natuurlijk weet je dat ze er zijn en hoor je ze wel een keer of wat tijdens een wande-

TERRITORIA VAN DE WINTERKONING in de Haarlemmerhout 2022. De rode vierkanten geven de geclusterde territoria (52) aan, de groene markeren alle losse waarnemingen tijdens de verschillende tellingen dit jaar.

ling. Maar als je goed oplet, zingen ze bijna letterlijk vanuit elk bosje. Ook het multitasken van tegelijkertijd goed luisteren, invoeren en bewust zijn van de positie/route in het gebied ('hebben we deze niet al eerder geteld?') bleek een pittige uitdaging. Sowieso was het voor iedereen een leuke manier om andere leden van de werkgroep te leren kennen. In het kielzog van de ervaren tellers zijn dan ook veel andere gesprekjes gevoerd en nieuwe contacten gelegd!

Ochtendperikelen

Het vroege opstaan bleek voor sommige aspirant tellers nog wel een uitdaging. Ook in de korte update van Petra, te lezen in Fitis 58(2), kwam dit al even aan bod. De wetenschap dat de wekker op een ongebruikelijk vroeg tijdstip zal gaan, zorgt soms voor een verstoorde nachtrust. Regelmatig kwamen in de appgroep opmerkingen over het vroege starttijdstip van de telling, of zelfs mid-

dernachtelijke afmeldingen van deelnemers die de slaap niet konden vatten. De telling op 19 mei moest vanwege het weer zelfs midden in de nacht worden geannuleerd. De avond tevoren zag de voorspelling er nog redelijk uit en de beoogde deelnemers waren vol goede moed gaan slapen (voor zover dat wilde lukken). Om 4.30 uur bleek echter de voorspelling dusdanig verslechterd dat het hele circus alsnog werd afgeblazen. Gelukkig werd de app goed gelezen en is niemand voor niets door weer en wind naar de Hout gereden. Los van deze perikelen, waren de ochtendtellingen zeer geslaagd voor iedereen. Het vroege opstaan wordt snel een routine en loont dan echt de moeite!

Avondtelling

Een bijzonder bezoek was de avondtelling op 20 juni. Met een grote groep startten we om 21.30 uur bij Dreefzicht. We besloten niet te splitsen in

DE DEELNEMERS in actie tijdens de avondtelling. Foto: Marcel Slaterus

twee groepen zoals bij eerdere tellingen, omdat niemand het beoogde hoogtepunt van de avond wilde missen: de Bosuilen. We begonnen dan ook met een rondje door de Kleine Hout. Qua vogels leverde dit de gebruikelijke soorten op. Om de avond wat op te fleuren waren ook twee bat-detectors mee. Bij de vijver naast de kinderboerderij hebben we daarmee al snel een aantal gewone dwergvleermuizen kunnen identificeren. Een opvallend grotere vleermuis kwam ook langs tijdens een vast foerageerrondje. Na drie keer passeren konden we het geluid goed vangen en bleek het een rosse vleermuis te zijn.

Inmiddels was de schemering al ingevallen en staken we de weg over naar de Grote Hout waar we (onder andere natuurlijk, het blijft een telling) Bosuilen hoopten te horen. Lang leek de poging vruchteloos, ondanks het feit dat ook tijdens ochtendtellingen de uilen al gehoord waren. Tot uiteindelijk toch een verdacht piepje werd gehoord. Eerst werd het nog voor de grap afgedaan als ‘een Bladkoning’, maar al snel kwam de conclusie: dit is een jonge Bosuil. Om het enigszins wereldvreemde karakter van onze hobby te benadrukken struinde vervolgens de hele groep het inmiddels compleet donkere bos in om zwijgend omhoog te gaan staren en aandachtig te luisteren. Ondertussen passeerde een groep pubers op de fiets, die op de voor de leeftijdsgroep gebruikelijke, luide en enigszins hysterische toon communiceerde: ‘Oeh, wat is het donker hier, misschien staat er wel iemand in het bos’. Ze moesten eens weten... Maar goed, uiteindelijk leverde dit nog een tweede jong op. Later, nadat we onze route vervolgden, hoorden we verderop nog een roepende man Bosuil.

Voor de deelnemers aan de avondtelling was het in ieder geval een geslaagde

**Tabel 1. Resultaten BMP
Haarlemmerhout 2021 & 2022**

Soort	Aantal territoria 2021	Aantal territoria 2022
Grauwe Gans	1	0
Nijlgans	4	5
Wilde Eend	4	3
Sperwer	0	1
Havik	1	0
Waterhoen	1	2
Meerkoet	1	2
Stadsduif	0	1
Holenduif	9	10
Houtduif	10	12
Bosuil	2	2
Grote Bonte Specht	10	13
Groene Specht	1	1
Halsbandparkiet	2	3
Gaai	4	5
Ekster	1	1
Kauw	1	3
Zwarte Kraai	0	3
Glanskop	1	0
Pimpelmees	37	32
Koolmees	29	27
Staartmees	2	1
Tjiftjaf	11	14
Zwartkop	16	24
Goudhaan	1	0
Winterkoning	46	52
Boomklever	10	10
Boomkruiper	21	21
Merel	31	42
Zanglijster	16	27
Roodborst	45	42
Heggenmus	0	4
Witte Kwikstaart	1	0
Vink	17	18
Appelvink	3	4
Groenling	0	1
31 / 31 soorten	339	386
	territoria	territoria

missie met de verwachte schemersoorten vleermuis en Bosuil.

Resultaten

In totaal is dit jaar gezamenlijk geteld op elf dagen. Daarnaast heeft Marcel al eind februari een eerste nachttelling voor Bosuil gedaan. De eerste gezamenlijke telling was op 9 maart en de laatste op 2 juli. Alle tellingen, op één avondtelling na, startten kort voor zonsopkomst en duurden ongeveer 2

APPELVINKEN werden regelmatig gezien tijdens de tellingen. Foto's: René van Rossum

uur. Al deze inspanningen hebben geleid tot een totaal aantal van 386 territoria van 31 soorten (tabel 1). De Bosuil met 2 territoria en massale aanwezigheid van de Winterkoning (52 territoria) zijn al eerder benoemd. Verder zijn eigenlijk alle soorten geteld die verwacht konden worden op basis van de eerdere tellingen, grotendeels ook in vergelijkbare aantallen.

Het meest geteld in 2022 zijn de gebruikelijke soorten van tuin, park en bos. Naast Winterkoning zijn de meest vertegenwoordigde soorten: Merel, Roodborst, Pimpelmees, Koolmees, Zanglijster en Zwartkop. Ook Boomklever, Boomkruiper en Vink kunnen we tot

deze categorie bosvogels rekenen en hebben we in behoorlijke aantallen gehoord en gezien. Als we dan ook nog even de duiven (Holenduif en Houtduif) en de kraaiachtigen (Gaai, Zwarte Kraai, Kauw en Ekster) benoemen, hebben we de bulk van de getelde soorten wel gehad. Maar er zaten natuurlijk ook wat krenten in de pap!

Opvallende soorten

Een leuke soort die dit jaar veel gezien werd is de Appelvink. Deze is altijd wel te vinden in de Hout, maar dit jaar kwamen we ze op heel veel plekken tegen. Het geluid van de Appelvink is niet heel opvallend, maar vele tellers maken licht werk, dus bijna elke telronde konden

we wel een vinkje achter deze soort zetten. Uiteindelijk is de telling op vier territoria voor Appelvink uitgekomen.

De Groene Specht valt op door zijn karakteristieke roep. Jaarlijks wordt dit gelach wel gehoord in de Hout. Of er dit jaar sprake was van een paartje of een eenzaam mannetje blijft onbekend. In ieder geval voldoende zekere waarnemingen om in lijn met eerdere jaren één zeker territorium op te nemen in de lijst.

De waarneming van een Sperwer in één van de eerste tellingen is al in de vorige Fitis aan bod gekomen. Destijds werd gebouwd aan een nest. Tijdens latere tellingen zijn meerdere keren Sperwers gezien en gehoord. Uiteindelijk hoorden we tijdens het verzamelen bij Dreefzicht voor de avondtelling ook weer de Sperwers. Ze zijn na het signaleren van de nestbouw dus in ieder geval nog lange tijd aanwezig geweest in de Hout. Een zeker territorium kon dan ook worden bijgeschreven dit jaar.

Wat telden we niet

Voor een nieuwe vergelijking met eerdere tellingen is het wat te vroeg. Zoals in het eerdere overzichtsartikel al gemeld, is de dataset pas echt goed vergelijkbaar als meerdere jaren achtereenvolgend op dezelfde wijze wordt geteld. Dat is nu ingezet met drie opeenvolgende tellingen sinds 2020. Als dit wordt voortgezet, geeft dat op termijn hopelijk goed inzicht in trends van de broedvogels in de Hout. Zoals al eerder benoemd, liggen de aantallen territoria die we dit jaar vonden over het algemeen in lijn met (trends in) eerdere tellingen. Wat echter opvalt is het geringe aantal territoria voor de Merel dit jaar en in 2021. Met 42 territoria is dat een forse afname ten opzichte van 2020 (77 territoria). In eerdere tellingen lagen de aan-

tallen iets lager dan in 2020, maar desalniettemin zijn de aantallen in 2021 en 2022 een dieptepunt in de zes tellingen sinds 1990. Een goede reden om de tellingen vol te houden om te zien of dit een eenmalige afwijking betreft of een werkelijk dalende lijn. Een andere mogelijkheid is dat het te maken heeft met de manier waarop tellingen zijn uitgevoerd en door wie. Wat maar weer eens bewijst dat continuïteit voor tellingen belangrijk is.

Een aantal soorten die eerder wel territoria in de Hout hadden, bleken dit jaar waarschijnlijk niet te broeden: Witte Kwikstaart, Goudhaan en Glanskop. We hebben deze soorten alle drie wel gezien of gehoord dit jaar. Maar deze losse waarnemingen hebben tot onvoldoende zekerheid wat betreft een territorium geleid. Alleen Putter hebben we dit jaar helemaal niet aangetroffen in vergelijking met eerdere jaren.

Het vervolg

Het gezamenlijk uitvoeren van een BMP telling was een groot succes. Het idee is om ook volgend jaar weer een dergelijk project op te zetten. Dan mogelijk in een ander type gebied. Voor de continuïteit is het in ieder geval zaak in 2030 weer een telling in de Hout te doen, om de tienjarige reeks sinds 1990 vast te houden.

Bronvermelding

- Slaterus, M. (2020) Broedvogelinventarisaties in de Haarlemmerhout. Fitis, 56(4), 202-205
- Vastenhouw, P. (2021) Gezamenlijke broedvogeltelling in de Haarlemmerhout gestart. Fitis, 58(2), 67-68